

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 24 Μαΐου 2022
(OR. en)

9453/22
ADD 2

ENER 225
CLIMA 234
TRANS 320
IND 195
ENV 499
COMPET 394
CONSUM 133
ECOFIN 502

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	19 Μαΐου 2022
Αποδέκτης:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	SWD(2022) 148 final
Θέμα:	ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΜΕ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ - ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ που συνοδεύει το έγγραφο ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Στρατηγική της ΕΕ για την ηλιακή ενέργεια

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - SWD(2022) 148 final.

σνημμ.: SWD(2022) 148 final

Βρυξέλλες, 18.5.2022
SWD(2022) 148 final

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΜΕ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ - ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

που συνοδεύει το έγγραφο

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Στρατηγική της ΕΕ για την ηλιακή ενέργεια

{COM(2022) 221 final}

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε αρχικά την πρόθεσή της να εκδώσει ανακοίνωση που θα καθορίζει μια στρατηγική για την ηλιακή ενέργεια στην ΕΕ στο πρόγραμμα εργασιών της Επιτροπής για το 2022. Κατά την εκπόνηση της παρούσας πρωτοβουλίας, οι κύριες δραστηριότητες διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη αποτελούνταν από διαδικτυακή «πρόσκληση υποβολής στοιχείων» και δημόσια διαβούλευση, οι οποίες δημοσιεύθηκαν στις 18 Ιανουαρίου στον ιστότοπο διαβουλεύσεων της Επιτροπής «Πείτε την άποψή σας» και παρέμειναν διαθέσιμες για υποβολή παρατηρήσεων επί 12 εβδομάδες. Εκτός από τις διαδικτυακές δραστηριότητες διαβούλευσης, η Επιτροπή διοργάνωσε επίσης υψηλού επιπέδου εικονική διάσκεψη ενδιαφερομένων μερών σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την ηλιακή ενέργεια, καθώς και τρία εργαστήρια σε τεχνικό επίπεδο.

Στόχος της διαβούλευσης ήταν η συγκέντρωση παρατηρήσεων από τα κράτη μέλη, τα ενδιαφερόμενα μέρη και τους πολίτες σχετικά με το προτεινόμενο πεδίο εφαρμογής και το περιεχόμενο της στρατηγικής, καθώς και σχετικά με πρόσθετα στοιχεία που θα πρέπει να καλύπτει η στρατηγική. Τα στοχευόμενα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη ήταν δημόσιες αρχές, εταιρείες ηλιακής ενέργειας, όπως κατασκευαστές προϊόντων, φορείς ανάπτυξης έργων ή επιχειρήσεις που σχετίζονται με την ολοκλήρωση ηλιακών εγκαταστάσεων, όπως φορείς συγκέντρωσης ή πάροχοι ψηφιακών λύσεων, συμπεριλαμβανομένων ΜΜΕ· ενεργειακές κοινότητες, ενώσεις καταναλωτών· μη κυβερνητικές οργανώσεις· οργανισμοί έρευνας και καινοτομίας και ιδιώτες που παράγουν ή καταναλώνουν ηλιακή ενέργεια ή απλώς ενδιαφέρονται για τον εν λόγω τομέα.

Το παρόν έγγραφο θα πρέπει να θεωρείται αποκλειστικά ως σύνοψη των συνεισφορών των ενδιαφερομένων μερών μέσω της εν λόγω διαδικασίας διαβούλευσης. Δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ως η επίσημη θέση της Επιτροπής ή των υπηρεσιών της και, επομένως, δεν είναι δεσμευτικό για την Επιτροπή. Οι απαντήσεις στις δραστηριότητες διαβούλευσης δεν μπορούν να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικό δείγμα των απόψεων του πληθυσμού της ΕΕ.

Εύρος των ενδιαφερομένων μερών που συμμετείχαν

Στοιχεία από τα στοχευόμενα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη ελήφθησαν μέσω απαντήσεων στη δημόσια διαβούλευση, παρατηρήσεων στην «πρόσκληση υποβολής στοιχείων», καθώς και μέσω της συμμετοχής στις εκδηλώσεις ενδιαφερομένων μερών. Υπήρξε μεγάλη συμμετοχή εταιρειών ηλιακής ενέργειας σε όλα τα επίπεδα (από πολύ μικρές έως μεγάλες εταιρείες) που εκπροσωπούν διάφορους τομείς τεχνολογίας ηλιακής ενέργειας (παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με συγκεντρωτικά κάτοπτρα, ηλιακά φωτοβολταϊκά, ηλιακή θερμική ενέργεια κ.λπ.), καθώς και κοινοτήτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και πολιτών οι οποίοι εμπλέκονται και/ή ενδιαφέρονται για την ηλιακή ενέργεια. Αρκετές ενώσεις καταναλωτών, μη κυβερνητικές οργανώσεις και οργανώσεις έρευνας και καινοτομίας υπέβαλαν επίσης σχόλια ή παρατηρήσεις. Υπήρξε περιορισμένη συμμετοχή δημοσίων αρχών, είτε σε εθνικό είτε σε τοπικό επίπεδο.

Εργαλεία και μεθοδολογία

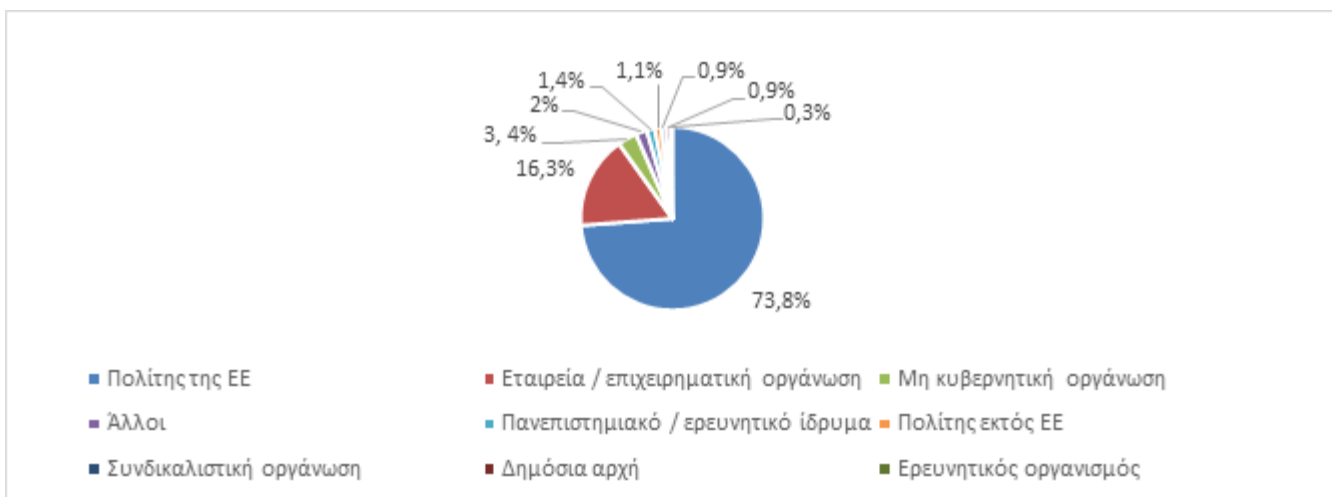
Πραγματοποιήθηκε ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των απαντήσεων στη δημόσια

διαβούλευση και των παρατηρήσεων που ελήφθησαν στην «πρόσκληση υποβολής στοιχείων», συμπεριλαμβανομένων των συνημμένων εγγράφων διατύπωσης θέσεων. Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής στη δημόσια διαβούλευση υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με τη χρήση εργαλείων ποσοτικής ανάλυσης δεδομένων στο EU Survey. Οι ποιοτικές απαντήσεις (οι απαντήσεις ελεύθερου κειμένου στις ερωτήσεις, καθώς και τα συνημμένα έγγραφα διατύπωσης θέσεων) συγκεντρώθηκαν και εξετάστηκαν χωριστά από τα ποσοτικά δεδομένα. Οι παρατηρήσεις στην «πρόσκληση υποβολής στοιχείων» ταξινομήθηκαν σύμφωνα με τους ισχυρισμούς που διατυπώθηκαν, και αξιολογήθηκαν ποσοτικά.

Πρόσκληση υποβολής στοιχείων

Όσον αφορά την «πρόσκληση υποβολής στοιχείων», 447 πρόσωπα ή οντότητες υπέβαλαν εν προκειμένω παρατηρήσεις. Ωστόσο, 92 εξ αυτών ήταν επαναλήψεις και 44 δεν αφορούσαν το υπό εξέταση θέμα. Επομένως, ο πραγματικός αριθμός των ουσιαστικών συνεισφορών ήταν 311.

Η μεγάλη πλειονότητα των παρατηρήσεων προερχόταν από πολίτες (266, μεταξύ των οποίων 4 από πολίτες εκτός ΕΕ) και εταιρείες/επιχειρηματικές οργανώσεις (58), μη κυβερνητικές οργανώσεις (12), πανεπιστημιακά/ερευνητικά ιδρύματα (5), ερευνητικούς οργανισμούς (1), συνδικαλιστικές οργανώσεις (3), δημόσιες αρχές (3) και άλλους (7).

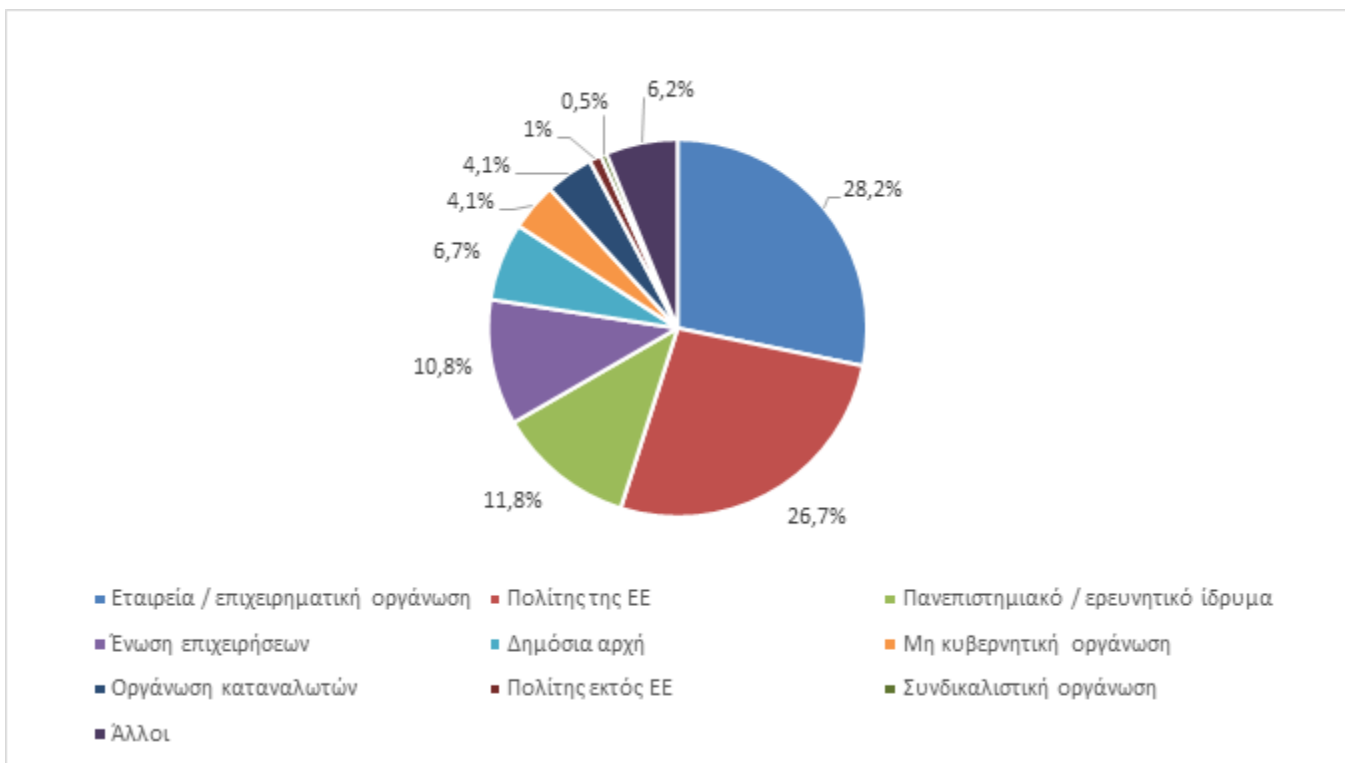

Δημόσια διαβούλευση — Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο της δημόσιας διαβούλευσης προσέλκυσε συνολικά 190 συμμετέχοντες, η πλειονότητα των οποίων ήταν εταιρείες/επιχειρηματικές οργανώσεις (55) και πολίτες της ΕΕ (52). Οι υπόλοιποι απαντήσαντες αντιπροσώπευαν πανεπιστημιακά/ερευνητικά ιδρύματα (23), επιχειρηματικές ενώσεις (21), δημόσιες αρχές (13), μη κυβερνητικές οργανώσεις (8), οργανώσεις καταναλωτών (3), πολίτες εκτός ΕΕ (2), συνδικαλιστικές οργανώσεις (1) και άλλους (12). Επιπλέον, 12 απαντήσαντες δήλωσαν ότι αντιπροσωπεύουν ενεργειακή κοινότητα και 49 ανέφεραν ότι αντιπροσωπεύουν ιδιοκτήτη/-ες κατανεμημένης, μικρής κλίμακας παραγωγής ηλιακής ενέργειας.

Όσον αφορά τη χώρα προέλευσης/καταγωγής που δήλωσαν οι συμμετέχοντες, 44 δήλωσαν την Ισπανία, 38 τη Γερμανία, 18 τη Γαλλία, 14 το Βέλγιο και την Ιταλία, 8 τις Κάτω Χώρες, 7 τη Σουηδία, 5 την Αυστρία, την Πορτογαλία και την Πολωνία, 4 την Ελλάδα, 2 την Τσεχική Δημοκρατία, τη Δανία, την Εσθονία, την Ιρλανδία, την Ουγγαρία και τη Μάλτα και 1 τη Βουλγαρία, τη Φινλανδία, τη Λιθουανία, τη Ρουμανία και τη Σλοβενία. Όσον αφορά τους απαντήσαντες εκτός ΕΕ, 3 δήλωσαν ως χώρα προέλευσης/καταγωγής τη Νορβηγία, 2 την

Ελβετία και την Τουρκία, 1 τη Βραζιλία, την Κίνα, το Ισραήλ και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Στην ερώτηση σχετικά με το ποιες τεχνολογίες χρησιμοποιούν (οι απαντήσαντες μπορούσαν να επιλέξουν περισσότερες από μία απαντήσεις), η τεχνολογία που επελέγη περισσότερο ήταν τα ηλιακά φωτοβολταϊκά, είτε καταναμημένα (87) είτε κοινής ωφέλειας (78), και ακολουθούσε η ηλιοθερμία, είτε για οικιακή χρήση (40) είτε για βιομηχανική ή γεωργική χρήση (39) είτε για τηλεθέρμανση (29), ενώ η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με συγκεντρωτικά κάτοπτρα (CSP) επιλέχθηκε από 59 απαντήσαντες.

Αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης

Πρόσκληση υποβολής στοιχείων

Η συντριπτική πλειονότητα των απαντησάντων, 290, ήταν υπέρ της επιτάχυνσης όσον αφορά την ανάπτυξη της ηλιακής ενέργειας, ενώ 21 απαντήσαντες ήταν κατά, από τους 311 που απάντησαν ουσιαστικά. Οι περισσότεροι από αυτούς συνέστησαν εκτεταμένη ανάπτυξη ηλιακής ενέργειας σε κτίρια, απλούστευση της νομοθεσίας και ενίσχυση της οικονομικής στήριξης. Ορισμένοι εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με τον ανταγωνισμό ως προς τη χρήση γης με τη γεωργία, σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα και την ασφάλεια στην αλυσίδα εφοδιασμού.

Ο διοικητικός φόρτος (77) επισημάνθηκε από τους συμμετέχοντες ως το κύριο εμπόδιο για την ανάπτυξη έργων ηλιακής ενέργειας, τονίζοντας την ανάγκη για συντομότερες και απλούστερες διοικητικές διαδικασίες. Ορισμένοι συμμετέχοντες τόνισαν επίσης την ανάγκη περισσότερης στήριξης (60) υπό μορφή χρηματοδότησης, δανείων ή φορολογικών μειώσεων.

Ορισμένοι απαντήσαντες ανέφεραν ότι τα κτίρια θα πρέπει να παράγουν ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και να είναι υψηλής ενεργειακής απόδοσης, κάτι που με τη σειρά του θα μειώσει το ενεργειακό κόστος για τα νοικοκυριά. Για να επιτευχθεί αυτό, προέτρεψαν να επιταχυνθεί η ολοκλήρωση των συστημάτων ηλιακής ενέργειας σε στέγες, μπαλκόνια,

προσόψεις, τοίχους ή άλλα μέρη των νέων κατασκευαστικών έργων, καθώς και στις ανακαινίσεις δημόσιων ή ιδιωτικών κτιρίων (85). Άλλοι συνέδεσαν την ανάπτυξη της ηλιακής ενέργειας στα κτίρια με την ολοκλήρωση της ηλεκτροκίνησης, προτείνοντας να επιταχυνθεί η ανάπτυξη σταθμών στάθμευσης/φόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα, μεταξύ άλλων κατά μήκος των αυτοκινητοδρόμων. Άλλοι συμμετέχοντες υποστήριξαν τις ενεργειακές κοινότητες και την αυτοκατανάλωση ως εργαλεία για την προώθηση της αποκεντρωμένης παραγωγής ηλιακής ενέργειας (28) και την ενημέρωση του ευρύτερου κοινού σχετικά με τα οφέλη και τη βιωσιμότητα της ηλιακής ενέργειας (9).

Αρκετοί απαντήσαντες υπέδειξαν τα συστήματα αποθήκευσης ως την καλύτερη λύση για μεγαλύτερη ευελιξία στη διαχείριση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την παροχή ενέργειας τη νύχτα (40). Ορισμένοι συμμετέχοντες ανέφεραν την ανάγκη ενίσχυσης άλλων ηλιακών τεχνολογιών, όπως η CSP (10) και η ηλιοθερμία (15), όχι μόνο των φωτοβολταϊκών συλλεκτών. Μία από τις βασικές προκλήσεις που εντοπίστηκαν ήταν η ανάπτυξη ενός εργατικού δυναμικού που διαθέτει τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες (7).

Όσον αφορά τις περιβαλλοντικές πτυχές, διάφοροι συμμετέχοντες ζήτησαν ενισχυμένα πρότυπα βιωσιμότητας και έρευνα όσον αφορά την αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων παραγωγή και ανακύκλωση (30). Ως προς τη διπλή χρήση του χώρου, πολλοί υποστήριξαν την προώθηση των αγροφωτοβολταϊκών (34). Μικρός αριθμός απαντησάντων υποστήριξε την κατασκευή ηλιακών συλλεκτών στην ΕΕ [*made in Europe*] (ευρωπαϊκής κατασκευής)] (18) ως τρόπο διασφάλισης ότι τα φωτοβολταϊκά προϊόντα που εγκαθίστανται στην ΕΕ εφαρμόζουν υψηλά περιβαλλοντικά πρότυπα, δεν παράγονται με καταναγκαστική εργασία και ενισχύουν την ανθεκτικότητα της αλυσίδας εφοδιασμού.

Δημόσια διαβούλευση — Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο της δημόσιας διαβούλευσης περιείχε 26 ερωτήσεις συνολικά, οι περισσότερες εξ αυτών ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, αν και μερικές από αυτές ήταν ανοικτού τύπου. Οι ερωτήσεις κάλυπταν τρία βασικά θέματα: 1) επιτάχυνση της ανάπτυξης έργων ηλιακής ενέργειας, 2) διευκόλυνση της ενοποίησης του συστήματος παραγωγής ηλιακής ενέργειας και 3) ενίσχυση της βιωσιμότητας, της ανθεκτικότητας, της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της διαφάνειας σε όλη την αξιακή αλυσίδα της ηλιακής ενέργειας. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι από τους 190 απαντήσαντες δεν απάντησαν πλήρως σε όλες τις ερωτήσεις.

Στο πρώτο τμήμα του ερωτηματολογίου, οι διαδικασίες αδειοδότησης προσδιορίστηκαν ως ο σημαντικότερος φραγμός για τα φωτοβολταϊκά έργα από τον μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων (45), και ακολούθησαν τα ζητήματα σύνδεσης με το δίκτυο (43) και το κανονιστικό πλαίσιο (42). Από την άλλη πλευρά, η έλλειψη δημόσιας αποδοχής αναγνωρίστηκε ως ο λιγότερο σημαντικός φραγμός από τον μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων (32). Όσον αφορά τα έργα CSP, το κανονιστικό πλαίσιο προσδιορίστηκε ως ο σημαντικότερος φραγμός από τον μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων (51).

Ως προς τους παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την επιχειρηματική σκοπιμότητα των νέων έργων ηλιακών φωτοβολταϊκών κοινής ωφέλειας, ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων (44) επισήμανε την αβεβαιότητα σχετικά με το μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο ως τον σημαντικότερο φραγμό και ακολούθησαν η αβεβαιότητα σχετικά με τα μελλοντικά προγράμματα στήριξης (40) και η έλλειψη κινήτρων για αποθήκευση «μετά τον μετρητή» σε συνδυασμό με το ηλιακό έργο (38). Στην ίδια ερώτηση για τα έργα CSP μεγάλης κλίμακας, ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων (49) επισήμανε τα συστήματα που βασίζονται σε δημοπρασίες ως ανεπαρκή να διασφαλίσουν ισότιμους όρους ανταγωνισμού και ακολούθησε η αβεβαιότητα σχετικά με το μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο (46).

Οι συμμετέχοντες στάθμισαν επίσης τη σημασία των παραγόντων που εμποδίζουν την εγκατάσταση μικρών ηλιακών εγκαταστάσεων σε κτίρια μίας μονάδας. Ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων (41) επισήμανε την απουσία (ή τις χαμηλές αμοιβές για) την πώληση της παραγόμενης πλεονάζουσας ηλεκτρικής ενέργειας. Για τις εγκαταστάσεις σε κτίρια πολλαπλών μονάδων, ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων (41) επέλεξε το κανονιστικό πλαίσιο και το πλαίσιο δημόσιας στήριξης ως τον σημαντικότερο αρνητικό παράγοντα και ακολούθησε το νομικό πλαίσιο για τη λήψη αποφάσεων σε κτίρια κοινής ιδιοκτησίας, με κοινόχρηστες οροφές και προσόψεις (38). Περίπου 40 απαντήσαντες δεν απάντησαν πλήρως στις δύο αυτές ερωτήσεις. Επιπλέον, οι περισσότεροι απαντήσαντες συμφώνησαν ότι, ελλείψει συστημάτων μέτρησης/τιμολόγησης καθαρής ενέργειας, υπάρχει έλλειψη κινήτρων για μικρές εγκαταστάσεις, ο δε μεγαλύτερος αριθμός απαντησάντων (32 από τους περίπου 100 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτήν την ερώτηση) επισήμανε ως σημαντικότερο αρνητικό παράγοντα τις ισχύουσες χρεώσεις και εισφορές δικτύου.

Όσον αφορά τους παράγοντες που εμποδίζουν τις ενεργειακές κοινότητες να διαδραματίσουν πλήρως τον ρόλο τους στην παραγωγή, την κοινοχρησία και την πώληση ηλιακής ενέργειας, πολλοί απαντήσαντες δεν απάντησαν πλήρως (περίπου 90). Μεταξύ των απαντησάντων, ο μεγαλύτερος αριθμός (40) προσδιόρισε ως κύριο παράγοντα τις άκαμπτες και χρονοβόρες διαδικασίες υποβολής προσφορών για επιδοτήσεις, καθώς και τις διαδικασίες αδειοδότησης για τη σύσταση ενεργειακών κοινοτήτων (επίσης 40).

Οι απαντήσαντες αξιολόγησαν επίσης τους παράγοντες που αποτρέπουν τις ηλιακές εγκαταστάσεις σε βιομηχανικές περιοχές/εγκαταστάσεις. Ο μεγαλύτερος αριθμός (37), λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι περίπου 70 απαντήσαντες δεν απάντησαν σε αυτήν την ερώτηση, επέλεξαν τον αντίκτυπο του κανονιστικού πλαισίου και του πλαισίου στήριξης στο επιχειρηματικό σχέδιο, και ακολούθησαν η έλλειψη της μακροπρόθεσμης προβολής που απαιτείται για τη λήψη μεγάλων επενδυτικών αποφάσεων, η έλλειψη κινήτρων για τη χρήση περισσότερης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και ζητήματα σύνδεσης με το δίκτυο (33 το καθένα). Από την άλλη πλευρά, το χαμηλό δυναμικό εξηλεκτρισμού των επιχειρήσεων δεν θεωρήθηκε εμπόδιο, καθώς ο μεγαλύτερος αριθμός των απαντησάντων (54) το βαθμολόγησαν ως τον λιγότερο σημαντικό αρνητικό παράγοντα.

Όσον αφορά τις ηλιακές θερμικές εγκαταστάσεις, ο μεγαλύτερος αριθμός απαντησάντων (32), λαμβάνοντας υπόψη ότι περίπου 100 απαντήσαντες δεν απάντησαν πλήρως σε αυτήν την ερώτηση, επισήμανε το κανονιστικό πλαίσιο και το πλαίσιο δημόσιας στήριξης και ακολούθησαν όσοι επισήμαναν τις δυσμενείς συνθήκες για τη σύνδεση των ανανεώσιμων πηγών με το σύστημα θέρμανσης (30).

Προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι δημόσιες αρχές να εγκαταστήσουν συστήματα ηλιακής ενέργειας στα κτίρια ή στη γη που κατέχουν ή μισθώνουν, ο μεγαλύτερος αριθμός απαντησάντων (83) επέλεξε τον καθορισμό στόχων για εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε δημόσια κτίρια ως το καταλληλότερο μέσο, ακολούθησαν δε όσοι τάσσονταν υπέρ των νομικών εντολών (69). Περίπου 60 απαντήσαντες δεν απάντησαν πλήρως σε αυτήν την ερώτηση.

Οι παραγωγοί πρωτογενών γεωργικών προϊόντων, όπως αγρότες και γεωργικές ενώσεις, ερωτήθηκαν εάν είχαν επενδύσει ή σχεδίαζαν να επενδύσουν στην ηλιακή ενέργεια στη γεωργική τους εκμετάλλευση. Από τους 22 ερωτηθέντες, οι 10 απάντησαν θετικά και οι περισσότεροι από αυτούς (6) δήλωσαν ότι η εν λόγω επένδυση εντασσόταν στο πλαίσιο συστήματος τιμολόγησης/μέτρησης καθαρής ενέργειας. Η πλειονότητα όσων δεν είχαν επενδύσει και/ή δεν σχεδίαζαν να επενδύσουν (12 συνολικά) ανέφεραν την έλλειψη χρηματοδότησης ως τον κύριο λόγο για την απόφασή τους (6).

Όσον αφορά τις κανονιστικές αλλαγές που θα ήταν επωφελείς για τη δημιουργία ενός πιο υποστηρικτικού πλαισίου για πρόσθετη κατανεμημένη φωτοβολταϊκή δυναμικότητα σε τοποθεσίες πλην των κτιρίων, εξέθεσαν τις ιδέες τους 60 περίπου συμμετέχοντες. Οι απαντήσεις ήταν αρκετά ετερογενείς, όμως ορισμένα θέματα ήταν κοινά για μερικούς συμμετέχοντες, όπως η προώθηση της εγκατάστασης αγροφωτοβολταϊκών μέσω της ανάπτυξης συγκεκριμένου πλαισίου για το θέμα αυτό, η αύξηση των οικονομικών ενισχύσεων (συστήματα στήριξης, φορολογικές μειώσεις, κ.λπ.) ή η θέσπιση συντομότερων και ευκολότερων διαδικασιών αδειοδότησης.

Η μεγάλη πλειονότητα των απαντησάντων (145) θεώρησε ότι τα ζητήματα συμβατότητας/διαλειτουργικότητας μεταξύ των κατασκευαστικών στοιχείων των ηλιακών φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων ή των συστημάτων παραγωγής και αποθήκευσης ηλιακής ενέργειας περιορίζουν την επιλογή του πελάτη ως προς τον εξοπλισμό σε συγκεκριμένο προμηθευτή, κατασκευαστή ή σειρά προϊόντων. Από τους 78 απαντήσαντες, οι 45 επισήμαναν ως λόγο το ασυμβίβαστο πρωτόκολλο/πρότυπο επικοινωνίας.

Όσον αφορά τα μέτρα για τη διευκόλυνση της ενοποίησης του συστήματος παραγωγής ηλιακής ενέργειας, περίπου 60 απαντήσαντες δεν απάντησαν πλήρως σε αυτήν την ερώτηση. Ο μεγαλύτερος αριθμός απαντησάντων (101) θεώρησε ότι θα πρέπει να επιτρέπεται στους μικρούς παραγωγούς ηλιακής ενέργειας να πωλούν τόσο στη χονδρική όσο και στη λιανική αγορά.

Η πλειονότητα των απαντησάντων ανέφερε ότι δεν παρείχαν υπηρεσίες ευελιξίας στον τοπικό διαχειριστή του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας (74 από τους 122 που απάντησαν). Όσον αφορά τους φραγμούς στην παροχή υπηρεσιών ευελιξίας (π.χ. μέσω της ανταπόκρισης στη ζήτηση) στον τοπικό διαχειριστή του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, ο μεγαλύτερος αριθμός απαντησάντων (51) υπέδειξε ως σημαντικότερο φραγμό την απουσία τοπικών αγορών ή δυνατοτήτων εμπορίας μεταξύ ομοτίμων και ακολούθησε η κυριαρχία στην αγορά των μεγάλων επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας (38).

Η πλειονότητα των απαντησάντων (102 σε σύνολο 117 απαντήσεων) συμφώνησε ότι θα πρέπει να επιτρέπεται στους παραγωγούς ηλιακής ενέργειας μικρής κλίμακας να πωλούν τόσο στη χονδρική όσο και στη λιανική αγορά. Ο μεγαλύτερος αριθμός των απαντησάντων (51) επισήμανε ως κύριο φραγμό, ο οποίος δεν επιτρέπει την εν λόγω συμμετοχή στην αγορά, την απουσία τοπικών αγορών, δυνατοτήτων εμπορίας μεταξύ ομοτίμων κ.λπ. Ωστόσο, 100 περίπου συμμετέχοντες δεν αξιολόγησαν όλους τους φραγμούς.

Ήταν περισσότεροι οι απαντήσαντες που δεν είχαν εγκαταστήσει συσσωρευτή για τις οικιακές ή επαγγελματικές τους ανάγκες σε σχέση με αυτούς που είχαν εγκαταστήσει (79 έναντι 51). Ο κύριος λόγος για την εγκατάστασή του ήταν η καλύτερη ευθυγράμμιση της κατανάλωσης με την παραγωγή ηλιακής ενέργειας (37) και η μείωση της εξάρτησης από το δίκτυο (36)· η πλειονότητα όσων δεν είχαν εγκαταστήσει θεωρούσε ότι ήταν πολύ ακριβός για την προστιθέμενη αξία (39). Όσον αφορά την επικοινωνία του κατανεμημένου ηλιακού φωτοβολταϊκού συστήματος με το δίκτυο, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες που απάντησαν θεωρούσαν ότι απαιτείται κοινός μορφότυπος δεδομένων (87 από τις 106 απαντήσεις) ενώ, όσον αφορά την εν λόγω παραγωγή δεδομένων, οι περισσότεροι από τους απαντήσαντες θεωρούσαν ότι θα έπρεπε να είναι κοντά στα χρονικά διαστήματα των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας ή εγγύτερα στον πραγματικό χρόνο (78 από τις 99 απαντήσεις).

Αναφορικά με τις ερωτήσεις που σχετίζονται με την αξιακή αλυσίδα, η πλειονότητα των απαντησάντων (μεταξύ 121 και 150) θεωρούσε ότι θα ήταν σκόπιμο να εφαρμοστούν μέτρα που απαιτούν αυξημένη διαφάνεια και θέτουν ποσοτικές απαιτήσεις (σχετικά με το αποτύπωμα άνθρακα, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και τις συνθήκες απασχόλησης) για τα προϊόντα/συστήματα ηλιακής ενέργειας που πωλούνται στην ΕΕ. Η μεγάλη πλειονότητα των

απαντησάντων (151) θεωρούσε ότι η εξάρτηση της ΕΕ από εισαγόμενα προϊόντα/υλικά στον τομέα της ηλιακής ενέργειας δημιουργεί τρωτά σημεία ή κινδύνους για την επιτάχυνση της ανάπτυξης της ηλιακής ενέργειας, ενώ πολλοί συμμετέχοντες (142) θεωρούσαν πιθανό οι προκλήσεις της εφοδιαστικής αλυσίδας να έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στη διαθεσιμότητα οικονομικά αποδοτικών λύσεων ηλιακής ενέργειας στην αγορά της ΕΕ μεσομακροπρόθεσμα.

Όταν ζητήθηκε να επιλεγούν οι κύριοι παράγοντες που εμποδίζουν την ικανότητα της ΕΕ για παραγωγή διανοητικής ιδιοκτησίας και καινοτομίας σε σχέση με την αξιακή αλυσίδα της ηλιακής ενέργειας, η συχνότερη επιλογή ήταν η περιορισμένη παραγωγή μεγάλης κλίμακας στην ΕΕ (99). Όσον αφορά τους τομείς της εφοδιαστικής αλυσίδας φωτοβολταϊκών με τις περισσότερες δυνατότητες αύξησης της ανταγωνιστικότητας του κλάδου της ΕΕ, οι απαντήσαντες επισήμαναν κυρίως νέες τεχνολογίες, όπως η ετεροεπαφή, ο περοβσκίτης ή οι αλληπάλληλες κυψέλες (66), αλλά και την παραγωγή συστοιχιών (56) και κυψελών (55) και την κατασκευή εξοπλισμού (54). Ως προς τα μέτρα που θα συμβάλουν στη βιωσιμότητα, στην ανταγωνιστικότητα και στην ανθεκτικότητα της αξιακής αλυσίδας ηλιακής ενέργειας της ΕΕ, ο μεγαλύτερος αριθμός απαντησάντων (76) επέλεξε την πρόσβαση σε ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης ως το μέτρο με τις υψηλότερες δυνατότητες και ακολούθησαν η έναρξη διαδικασίας σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος στον τομέα της ηλιακής ενέργειας (69) και η στήριξη της ανάπτυξης εγκαταστάσεων παραγωγής μεγάλης κλίμακας, μεταξύ άλλων μέσω της επιτάχυνσης της αδειοδότησης (64).

Έγγραφα διατύπωσης θέσεων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έλαβε 35 έγγραφα που παρέχουν περιλήψεις ή θέσεις σχετικά με την ηλιακή ενέργεια από σειρά οργανισμών, όπως δημόσιες διοικήσεις, εταιρείες, διαχειριστές συστημάτων διανομής και μεταφοράς, ενώσεις του ιδιωτικού τομέα και πολιτών κ.λπ. Σε μεγάλο βαθμό, τα μηνύματα που εστάλησαν μέσω του διαύλου αυτού επαναλάμβαναν όσα ελήφθησαν μέσω του ερωτηματολογίου. Έτσι, στο παρόν τμήμα συνοψίζονται οι απαιτήσεις που διατυπώνονται στα εν λόγω έγγραφα και δεν αντικατοπτρίζονται στην παραπάνω σύνοψη.

Μια πτυχή για την οποία ο διάυλος αυτός παρείχε νέες προοπτικές ήταν οι κοινωνικές επιπτώσεις της ανάπτυξης ηλιακής ενέργειας όσον αφορά την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, την υποστήριξη της συλλογικής αυτοκατανάλωσης, την αντιμετώπιση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ενοικιαστές στην πρόσβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κ.λπ. Οι ενδιαφερόμενοι πρότειναν προγράμματα στήριξης που στοχεύουν νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος τα οποία δεν μπορούν να αντέξουν οικονομικά την αρχική επένδυση που απαιτείται για την εγκατάσταση ηλιακής ενέργειας ή τη θέσπιση μηχανισμών που παρέχουν κίνητρα τόσο στους ιδιοκτήτες όσο στους ενοικιαστές. Προκειμένου να διευκολυνθεί η εγκατάσταση ηλιακής ενέργειας σε κτίρια πολλαπλών μονάδων, πρότειναν την αναθεώρηση των κανόνων λήψης αποφάσεων στα εν λόγω κτίρια ώστε να είναι δυνατή η λήψη αποφάσεων με ταχύτερο και απλούστερο τρόπο, για παράδειγμα, με απλή πλειοψηφία. Για την προώθηση της αυτοκατανάλωσης, τα ενδιαφερόμενα μέρη πρότειναν να διασφαλιστεί ότι οι παραγωγοί-καταναλωτές μπορούν να αλλάξουν προμηθευτή, γεγονός το οποίο θα βελτιώσει τον ανταγωνισμό ως προς την αμοιβή της ηλεκτρικής ενέργειας με την οποία τροφοδοτούν το δίκτυο. Επιπλέον, ορισμένοι ζήτησαν η αμοιβή αυτή να είναι τουλάχιστον εξίσου υψηλή με την τιμή της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Απαραίτητη για την προώθηση της αποκεντρωμένης ανάπτυξης θεωρήθηκε επίσης η ανάγκη πλήρους συμμετοχής των μικρών εγκαταστάσεων στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Άλλοι ενδιαφερόμενοι επισήμαναν ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η εγκατάσταση σε στέγες παρακωλύεται από τοπικούς κανονισμούς για την εξωτερική όψη των κτιρίων και ζήτησαν απλούστευση και συντόμευση της αδειοδότησης στις εν λόγω εγκαταστάσεις. Ζητήθηκε επίσης η κατάργηση ορισμένων φόρων στην περίπτωση της αυτοκατανάλωσης και της κοινοχρησίας ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και η αναθεώρηση των τιμολογίων δικτύου με στόχο την ενθάρρυνση της αποκεντρωμένης ανάπτυξης ηλιακής ενέργειας. Υπογραμμίστηκε επίσης η ανάγκη πλήρους εφαρμογής της

υφιστάμενης νομοθεσίας της ΕΕ για τις κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας.

Ταυτόχρονα, πολλά ενδιαφερόμενα μέρη πρότειναν λύσεις ώστε να ευνοηθεί η ανάπτυξη εγκαταστάσεων μεγάλης κλίμακας, όπως η θέσπιση μηχανισμού σε εθνικό επίπεδο με στόχο τον εντοπισμό κατάλληλων περιοχών, ή ευελιξία στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, με τη χρήση των υφιστάμενων παρεκκλίσεων με βάση το δημόσιο συμφέρον. Παράλληλα, μεγάλος αριθμός ενδιαφερομένων μερών πρότεινε να αντιμετωπιστούν τα εμπόδια που σχετίζονται με τη διπλή χρήση του χώρου ή των επιφανειών κατά τρόπο ολιστικό, που θα καλύπτει κανονισμούς για διάφορους τομείς, όπως η ενέργεια, αφενός, και οι κατασκευές, η γεωργία, οι υποδομές κ.λπ., αφετέρου.

Ορισμένες εθνικές κυβερνήσεις και επιχειρήσεις κοινής ωφελείας τόνισαν επίσης ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να σέβεται το δικαίωμα των κρατών μελών να αποφασίζουν για την ενεργειακή τους πολιτική και να αποφεύγει να προτείνει πρόσθετη νομοθεσία σε αυτόν τον τομέα. Στο μεταξύ, οι τοπικές διοικήσεις υπογράμμισαν ότι οι εξόχως απόκεντρες περιοχές της ΕΕ βασίζονται σε απομονωμένα ενεργειακά συστήματα, ενώ το άρθρο 349 της ΣΛΕΕ προστατεύει την ενεργειακή τους κυριαρχία. Αυτό μεταφράζεται στην ανάγκη ανάπτυξης τόσο εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όσο και λύσεων αποθήκευσης. Υπογραμμίστηκαν επίσης από άλλα ενδιαφερόμενα μέρη τα υφιστάμενα εμπόδια στην ανάπτυξη δυνατοτήτων αποθήκευσης.

Ορισμένοι βιομηχανικοί κλάδοι χρησιμοποίησαν τον δίαυλο αυτό για να υποβάλουν τα αιτήματά τους. Η ηλιακή θερμότητα θεωρήθηκε ότι χρήζει περαιτέρω στήριξης, για παράδειγμα προκειμένου να εφαρμοστεί ευρύτερα για την απαλλαγή ορισμένων βιομηχανικών διεργασιών από τις ανθρακούχες εκπομπές, όπου το δυναμικό είναι μεγάλο αλλά η πρόοδος αργή. Ο τομέας της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με συγκεντρωτικά κάτοπτρα ήταν ιδιαίτερα ενεργός, ζητώντας ειδική στήριξη για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που παρέχουν σταθερότητα στο δίκτυο, συμπεριλαμβανομένης της CSP.

Τέλος, ο τομέας παραγωγής ηλιακής ενέργειας παρουσίασε σειρά από αιτήματα. Σε αυτά περιλαμβάνονταν η αναγνώριση του κλάδου ως στρατηγικού τομέα για την ΕΕ, η παροχή πρόσβασης σε χρηματοδότηση (μεταξύ άλλων μέσω σημαντικού έργου κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος), ο καθορισμός στόχου σε επίπεδο ΕΕ για την παραγωγική ικανότητα, ο τερματισμός των υφιστάμενων δασμών αντιντάμπινγκ σε ορισμένα κατασκευαστικά στοιχεία που απαιτούνται για την κατασκευή φωτοβολταϊκών προϊόντων.

Εκδηλώσεις προβολής

Εκτός από τις προαναφερθείσες δραστηριότητες, η Επιτροπή διοργάνωσε στις 29 Μαρτίου υψηλού επιπέδου εικονική διάσκεψη ενδιαφερομένων μερών σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την ηλιακή ενέργεια, η οποία συγκέντρωσε περίπου 250 συμμετέχοντες. Στους ομιλητές συμπεριλαμβάνονταν υψηλού επιπέδου εκπρόσωποι από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και παράγοντες του τομέα ηλιακής και θερμικής ενέργειας της ΕΕ: βιομηχανία, οργανώσεις πολιτών, ρυθμιστικές αρχές, αναλυτές, ερευνητές και η κοινωνία των πολιτών. Υπήρξε ομόφωνη υποστήριξη για την επιτάχυνση και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης ηλιακών εγκαταστάσεων, με παράλληλη τήρηση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών προτύπων σε υψηλό επίπεδο. Η σημασία της διπλής χρήσης του χώρου υπογραμμίστηκε από τους περισσότερους συμμετέχοντες. Η ενίσχυση της εφοδιαστικής αλυσίδας της Ευρώπης τόνιστηκε επίσης ως σημαντική, αν και δεν υπήρξε συναίνεση σχετικά με τα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ που θα μπορούσαν να ληφθούν για την εξομάλυνσή της. Η αποκεντρωμένη ανάπτυξη με επικεφαλής τους πολίτες συζητήθηκε ως βασική μελλοντική συνιστώσα, με βάση, για παράδειγμα, τις ενεργειακές κοινότητες.

Η Επιτροπή συμμετείχε επίσης σε τρία τεχνικά εργαστήρια για συγκεκριμένα θέματα με

ερευνητές και ενδιαφερόμενα μέρη του κλάδου:

- Στο πρώτο, σχετικά με τα ενσωματωμένα σε κτίρια φωτοβολταϊκά (BIPV), τα ενδιαφερόμενα μέρη υπογράμμισαν ότι τα προϊόντα BIPV πρέπει να υποβάλλονται σε διπλή διαδικασία πιστοποίησης, ως προϊόντα κατασκευών και ως προϊόντα ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και ότι δεν υπάρχουν ομοιογενείς διαδικασίες πιστοποίησης προϊόντων σε ολόκληρη την ΕΕ.
- Στο δεύτερο, σχετικά με τις ευκαιρίες και τους φραγμούς για τον κλάδο παραγωγής ηλιακών φωτοβολταϊκών, τα ενδιαφερόμενα μέρη τόνισαν ότι, ενώ η καινοτομία παραμένει βασικό πλεονέκτημα της ΕΕ, η έλλειψη κατασκευής καθιστά το περιβάλλον καινοτομίας λιγότερο ανταγωνιστικό. Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση παρουσιάστηκε ως βασική ανάγκη για την επέκταση της κατασκευής λόγω του ανταγωνισμού από εισαγόμενα προϊόντα, ο οποίος, κατά την άποψή τους, είναι αποτέλεσμα μη ισότιμων όρων ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο.
- Στο τρίτο, με εκπροσώπους του τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με συγκεντρωτικά κάτοπτρα (τόσο στον τομέα της ενέργειας όσο και στον τομέα των θερμικών), τα ενδιαφερόμενα μέρη διατύπωσαν την άποψη ότι η CSP δεν θα έπρεπε να ανταγωνίζεται τα ηλιακά φωτοβολταϊκά βάσει του κόστους, καθώς αποφέρει πρόσθετη αξία συστήματος υπό μορφή θερμικής αποθήκευσης και μπορεί, για παράδειγμα, να αποδίδει ηλεκτρική ενέργεια κατά τη διάρκεια της νύχτας, με αντικατάσταση. Έτσι, ζήτησαν σχέδια δημοπρασιών που να αναγνωρίζουν τα πλεονεκτήματα της ανανεώσιμης ενέργειας με δυνατότητα μεταφοράς.

Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της ανοικτής δημόσιας διαβούλευσης ευθυγραμμίζονται σε μεγάλο βαθμό με τις κύριες προθέσεις της πρωτοβουλίας. Κατέδειξαν ένθερμη υποστήριξη για την επιτάχυνση της ανάπτυξης της ηλιακής ενέργειας στην ΕΕ και για μεγαλύτερη συμβολή του κλάδου ηλιακής ενέργειας της ΕΕ σε αυτήν τη διαδικασία.

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι ορισμένα από τα αιτήματα που διαβιβάστηκαν μέσω της εν λόγω διαδικασίας διαβούλευσης θα εξεταστούν μέσω άλλων πρωτοβουλιών που βρίσκονται σε εξέλιξη ή θα προγραμματιστούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ειδικότερα, η παράλληλη πρωτοβουλία για την ταχύτερη αδειοδότηση έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς αυτό προσδιορίστηκε σε μεγάλο βαθμό ως τον κύριο φραγμό στην επιτάχυνση της ανάπτυξης. Άλλα ζητήματα συνδέονται με την πλήρη εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας της ΕΕ και με τις προτάσεις που υποβλήθηκαν το 2021 μέσω της δέσμης προσαρμογής στον στόχο του 55 % («Fit for 55»), όπως η προτεινόμενη αναθεώρηση της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Βασική πτυχή αυτής της πρωτοβουλίας είναι ότι απαιτούνται όλες οι μορφές ανάπτυξης προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΕ για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προσέγγιση η οποία σαφώς ενισχύεται από τα αποτελέσματα της διαδικασίας διαβούλευσης. Η ανάπτυξη μεγάλης κλίμακας είναι απαραίτητη και πρέπει να είναι συμβατή και με άλλες χρήσεις γης και με αυστηρά περιβαλλοντικά πρότυπα. Πρέπει επίσης να προωθηθούν καινοτόμες μορφές ανάπτυξης, σε συνδυασμό με τη γεωργία ή τις υποδομές μεταφορών. Τέλος, προκειμένου να υποστηριχθεί η αποκεντρωμένη ανάπτυξη με επικεφαλής τους πολίτες και τις κοινότητες, πρέπει να θεσπιστεί ένα σύνολο κινήτρων, ενώ πρέπει να αρθούν και οι περιττοί φραγμοί.

Τέλος, η διαβούλευση επιβεβαίωσε την πολύ μεγάλη υποστήριξη των ενδιαφερομένων μερών για ενίσχυση του ρόλου του κλάδου ηλιακής ενέργειας της ΕΕ, είτε με βάση τα οικονομικά οφέλη που θα αποφέρει είτε την επιθυμία να μειωθεί η τρέχουσα εξάρτηση από τις εισαγωγές. Υπάρχει πληθώρα μέσων που μπορεί να χρησιμοποιήσει η ΕΕ για να διευκολυνθεί αυτή η διαδικασία. Επιπλέον, η διαβούλευση κατέδειξε σαφή ζήτηση για προϊόντα ηλιακής ενέργειας που πληρούν υψηλά πρότυπα βιωσιμότητας.